

agricultural production. Presenting a conservation resource potential of the agricultural sector through innovative development of rural areas.

Key words: resource potential, innovative development, optimization, rural areas.

Список використаних джерел:

1. Вишнеvsька О.М. Ресурсний потенціал підприємств сільських територій // [Монографія]. — Миколаїв, 2009.— 248 с.
2. Мессі Д. Лине́йная модель инноваций: за и против / Д. Мессі, П. Квинтас, Д. Уилд // Трансфер технологий и эффективная реализация инноваций.—С. 158.
3. Національні рахунки України за 2009 рік [Електронний ресурс] Державний комітет статистики України. www.ukrstat.gov.ua
4. Смагин Б.И., Акиндинов В.В. Эффективность использования ресурсного потенциала в аграрном производстве / [Научное издание]. — Мичуринск: Издательство МГАУ, 2007.— 150 с.

УДК 65. 012. 8:005

Корчевська Л. О., Деменська А.М.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. На сучасному етапі *розвитку* економіки України ефективність функціонування виробничих економічних систем підприємства залежить від належного рівня економічної безпеки, яка повинна забезпечувати захист життєво важливих інтересів підприємства від реальних та потенційних джерел небезпеки або економічних загроз та гарантувати стабільне функціонування підприємства в невизначених ринкових умовах.

Аналіз останніх публікацій. Поняття економічної безпеки підприємства (ЕБП) в Україні почало широко застосовуватись протягом останніх десятиліть. Теоретичним і практичним питанням економічної безпеки підприємства присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Значний внесок у дослідження цих проблем зробили такі вчені, як: Бендікова М., Груніна О., Дубецької С., Забродського В., Капустіна М., Кашина А., Кирієнко А., Козаченко Г., Колосова А., Крихтіної Є., Кузенко Т., Куркіна Н., Луцького І., Ляшенко О., Маніва З., Олейнікова Є., Подлужної Н., Пономарьова В., Посилкіної О., Пригунова П., Раздіної О., Сосніна О., Шваб Л., Шликова В. [1 - 20]. На основі аналізу джерел можна зробити висновок, що в економічній теорії і практиці не існує однозначного тлумачення економічної безпеки підприємства.

Метою статті є аналіз визначень категорії економічної безпеки підприємства і систематизація їх за концептуальними підходами з урахуванням основного фактору формування.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить аналіз науково-методичної літератури та точок зору практиків, дотепер немає універсального визначення економічної безпеки підприємства. Кожним вченим вона розглядається в залежності від мети дослідження, і лише частково відображається її зміст і значення. Тому авторами систематизовано визначення категорії економічної безпеки підприємства за підходами на основі фактору формування (табл. 1).

Основні підходи до визначення економічної безпеки підприємства

Під-хід	Осно-вний фактор	Автор	Зміст
Стратегічний	Захист від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз	В. В. Шликов (1999)	це стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від реальних та потенційних джерел небезпеки або економічних загроз [2, с.138].
		М. А. Бендіков (2000)	це захищеність науково-технічного, технологічного, виробничого та кадрового потенціалів підприємства від прямих (активних) чи непрямих (пасивних) економічних загроз і здатність до його відтворення [16, с.17-30].
		Г. В. Козаченко, В.П. Пономарьов (2000)	це міра гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ними суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства [3, с.104-106].
		А.В. Колосов (2001)	це стан захищеності життєво важливих економічних інтересів підприємства від внутрішніх та зовнішніх джерел небезпеки [4, с.446].
		Л. І. Шваб (2004)	це захист діяльності підприємства від негативних зовнішніх загроз, усунення їх в процесі виникнення чи пристосування до існуючих умов, які не впливають негативно на його діяльність [17, с.459].
		Н. В. Куркін (2004)	це здатність підприємства ефективно та своєчасно протистояти впливу негативних чинників внутрішнього та зовнішнього середовища [18, с.452].
		О. В. Посилкіна (2006)	це процес попередження впливу негативних факторів на різні ділянки фінансово-господарської діяльності підприємства [19, с.488].
		А. В. Кашин (2008)	це захист від негативних впливів (загроз) зовнішнього і внутрішнього середовища [20, с.25].
		Є. А. Олейніков (1997)	це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства тепер і в майбутньому [11, с.278].
		А. В. Кирієнко (2000)	це стан оптимального для підприємства рівня використання його економічного потенціалу, за якого реальні та/або можливі збитки виявляються нижчими за встановлені підприємством межі [12, с.19].

Ресурсно-функціональний	Ефективне використання ресурсів або потенціалу та виділення функціональних складових	Є. І. Крихтіна (2004)	це ефективне використання ресурсів для забезпечення стабільного функціонування та розвитку у майбутньому [13, с.335].
		О. А. Грунін (2004)	це такий стан суб'єкта господарювання, при якому ефективне використання його ресурсів дає змогу запобігати проявам різних непередбачуваних обставин, регулювати їх вплив чи здійснювати захист від їх негативних наслідків. Результатом цієї діяльності є досягнення цілей підприємства в умовах конкуренції та ризику [13, с.335].
		Т. Б. Кузенко (2004)	це стан ефективного використання ресурсів і наявних ринкових можливостей, що дозволяє підприємству уникнути внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечує йому тривале виживання та стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії [14, с.18].
		З. О. Манів, І. М. Луцький (2006)	це стан ресурсів (капіталу, персоналу, інформації і технологій, техніки і устаткування, прав і підприємницьких можливостей), при якому найбільш ефективно їх використання сприяє стабільному функціонуванню підприємства, соціальному та науково-технічному розвитку, а також запобігає появі внутрішніх і зовнішніх небезпек [15, с.580].
Ринковий	Забезпечення стійкого та урівноваженого функціонування (самовиживання)	О. В. Раздіна (1997)	це комплекс заходів, що сприяють підвищенню фінансової стабільності підприємства і захисту комерційних інтересів від впливу негативних ринкових процесів [1, с.63-65].
		М.П. Капустін (1999)	це сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дестабілізації чинників [7, с.45-47].
		В. І. Забродський (1999)	це кількісна та якісна характеристика властивостей фірми, яка відображає здатність «самовиживання» та розвиток в умовах виникнення зовнішньої та внутрішньої економічної безпеки [8, с.27-30].
		С. П. Дубецька (2003)	це стан об'єкта в системі його зв'язків з точки зору його стійкості (самовиживання) та розвитку в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз, непередбачуваних дій та складно прогнозованих чинників [9, с.146-172].
		Н. О. Подлужна (2004)	це стан виробничо-комерційної діяльності, при якому забезпечується дотримання економічних інтересів підприємства на підставі його стійкості та властивостей системи, що саморозвивається, і попередження впливу внутрішніх і зовнішніх загроз [10, с.4].

Аналіз публікацій свідчить про те, що у спробах визначити поняття економічної безпеки підприємства пройшло чимало переосмислень у зв'язку зі зміною умов господарювання.

У зв'язку із непередбачуваністю, мінливістю зовнішнього середовища, у якому здійснює свою діяльність підприємство, економічну безпеку починають розглядати з позиції захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз. Таке тлумачення економічної безпеки відповідає найбільш поширеному сьогодні стратегічному підходу.

Автори ресурсно-функціонального підходу розглядають економічну безпеку підприємства як «найбільш ефективне використання ресурсів для забезпечення стабільного функціонування та розвитку у майбутньому». Основна перевага ресурсно-функціонального підходу до розуміння економічної безпеки підприємства – всеосяжний комплексний характер, оскільки у рамках цього підходу досліджуються найважливіші фактори, що впливають на стан функціональної складової, вивчаються основні процеси, що впливають на забезпечення цієї складової економічної безпеки підприємства; аналізується розподіл і використання ресурсів підприємства, розглядаються економічні індикатори, що відбивають рівень забезпечення функціональної економічної безпеки і розробляються заходи для забезпечення максимально високого рівня функціональної складової економічної безпеки підприємства. Однак, при такому широкому підході втрачається саме бачення економічної безпеки і, по суті, вона отожднюється із самою діяльністю підприємства та її ефективністю [23, с.21].

Ринковий підхід розкриває економічну безпеку тільки з точки зору стійкої та урівноваженої системи функціонування підприємства та не висвітлює інших важливих аспектів питання управління організацією. Необхідно розуміти, що неможливо уникнути наявності непередбачуваних і складно прогнозованих деструктивних чинників розвитку без активної діяльності, спрямованої на оптимізацію використання та управління найбільш вагомими та вразливими до впливів негативних чинників ресурсами підприємства, підтримку стабільної діяльності [22, с.118-119].

Необхідно розуміти, що економічна безпека є комплексним і широко спектральним поняттям. На наш погляд, економічна безпека підприємства - це міра гармонізації економічних інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища за умов гарантування захисту від дестабілізуючих чинників в конкретних геопросторово-часових координатах шляхом запровадження правових, фінансових, організаційних, технічних і соціально-психологічних заходів. Таке трактування економічної безпеки підприємства відображує її головну мету та особливості.

Висновки. Проведений аналіз концептуальних підходів до тлумачення економічної безпеки підприємства, а саме: стратегічного, ресурсно-функціонального та ринкового, - виявив, що в теорії і практиці не існує однозначного тлумачення щодо її визначення. Кожний науковець розглядає економічну безпеку підприємства в залежності від мети свого дослідження. Тому авторами зроблено спробу дати власне, на їх погляд, найбільш узагальнене визначення поняття економічної безпеки підприємства.

Подальшого розвитку потребують дослідження в напрямку розмежування функцій економічної безпеки підприємства на головні та другорядні, що дозволить розробити методику її оцінки.

Анотація

У статті проведено аналіз визначень категорії економічної безпеки підприємства і систематизація їх за концептуальними підходами з урахуванням основного фактору формування.

Ключові слова: економіка, безпека, підприємство, рівень економічної безпеки підприємства, концептуальні підходи.

Аннотация

В статье проведены анализ определений категории экономической безопасности предприятия и систематизация их в концептуальные подходы с учетом основного фактора формирования.

Ключевые слова: экономика, безопасность, предприятие, уровень экономической безопасности предприятия, концептуальные подходы.

Summary

Analysis of the determinations of category of economic safety of the enterprise and their systematization into conceptual approaches taking into account the main factor of the formation are given in the article.

Keywords: the economy, safety, enterprise, level of economic safety of the enterprise, the conceptual approaches.

Список використаних джерел:

1. Раздина Е. Коммерческая информация и экономическая безопасность предприятия / Е. Раздина // Бизнес-Информ. – 1997. – № 24. – С. 63 – 65.
2. Шлыков В. В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия / В. В. Шлыков. — СПб : 1999. — 138 с.
3. Козаченко Г. В., Пономарев В. П. Методические основы оценки уровня экономической безопасности предприятия // Региональные перспективы. – 2000.- № 2-3. – С. 104-106.
4. Колосов А.В. Экономическая безопасность хозяйственных систем : [учебник] / Под общ. ред. А.В. Колосова. — М. : Изд-во РАГС, 2001. — 446 с.
5. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : [монографія] / Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.
6. Соснин А.С. Менеджмент безопасности предпринимательства : [учеб. пособие] / А.С. Соснин, П.Я. Прыгунов. – К. : Изд-во Европ. ун-та, 2004. – 357с.
7. Капустин Н. Экономическая безопасность отрасли и фирмы. // Бизнес-информ. - 1999. - №11-12.- С. 45-47.
8. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы / В. И. Забродский, Н. Капустин // Бизнес. — 1999. — № 13. С. 27—30.
9. Дубецька С. П. Економічна безпека підприємств України // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України: Збірник матеріалів наук.-практ. Конф., Київ, 16-17.05.2001. К. : Вид-во Європейського ун-т фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. - 2003. – С. 146-172.
10. Подлужна Н. О. Організація управління економічної безпеки підприємства: автореф. дис. на здобуття наук ступеня. канд. екон. наук: 08.06.01 / Н. О. Подлужна. — Донецьк, 2004. — 22 с.
11. Олейников Е.А. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / [под ред. Е.А. Олейникова]. – М. : Бизнес-школа “Интел-синтез”, 1997. – 278 с.
12. Кириченко А. В. Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства: автореф. дис. канд. економ. наук.: 08.06.01 / Кириченко А. В. - Київ, 2000. - 19 с.
13. Соціальна політика та економічна безпека / [Головінов О. М. та ін.]; під заг. ред. Є.І. Крихтіна. – Донецьк : Каштан, 2004. – 335 с.
14. Кузенко Т. Б. Планування економічної безпеки підприємства в умовах ринкової економіки: автореф. дис. канд. економ. наук: 08.06.01 / Київ, 2004. – 18 с.
15. Манів З.О. Економіка підприємства : [навч. посіб.] / З.О. Манів, І.М. Луцький. – [2-е вид., стер.]. – К. : Знання, 2006. – 580 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

16. Бендіков М. А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. - № 2.- С. 17-30.
17. Шваб Л.І. Економіка підприємства : [навч. посібник] / Шваб Л.І. – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 459 с.
18. Куркин Н.В. Управление экономической безопасностью развития предприятия: Монография. – Д.: АРТ-ПРЕСС, 2004. – 452 с.
19. Посилкіна О.В. Економіка підприємства : підручник / [Посилкіна О.В., Сагайдак Р.В., Козирева О.В., Латін П.Д.]; за ред. О.В. Посилкіної. – Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2006. – 488 с.
20. Ковалев Д., Сухорукова Т. Экономическая безопасность предприятия // Экономика Украины. – 1998. – №10. – С.48-52.
21. Каламбет С.В., Воропай В.А. Підходи до трактування економічної безпеки підприємства [Електроний ресурс]: ЭКУЖТ 2009. -
22. <http://ekuzt2009.detut.edu.ua/sekczija-3-lekonomika-zheleznodorozhnogo-transpo rtar/192-kalambet-sv-voropaj-va.html>.
23. Сорокіна І. В. Теоретико-методологічні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №12.- С.115-121.
24. Кашин А.В. Экономическая безопасность предприятия: правленческие решения: автореф. дис. канд. экон. наук / А.В. Кашин – Москва, 2008. – 25 с.

УДК 65.012.32:622.7.012

Солодовник Л.М.,
Шагоян С.М.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК НАПРЯМОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Гірничо-збагачувальні комбінати як суб'єкти ринкової економіки функціонують в умовах постійного різнобічного впливу зовнішнього середовища: обґрунтування виробничих потужностей та програм відбувається з урахуванням політичних, економічних, соціальних, природних та інших чинників, які визначають ринкову кон'юнктуру та можливості формування конкурентних переваг. Теоретичним підґрунтям управління підприємствами в умовах ринкової економіки є їх розуміння як відкритих систем, де характеристики сукупності взаємопов'язаних внутрішніх складових підприємства обумовлені його взаємодією із зовнішніми зацікавленими сторонами. Наслідком цього є утворення індивідуального ризику ведення господарської діяльності, що прямо позначається на ефективності та результативності довгострокового функціонування ринкового суб'єкту, а тому обумовлює актуальність ситуативного підходу до оцінки його економічної безпеки в сучасному та майбутньому підприємницькому середовищі.

Огляд (аналіз) останніх досліджень і публікацій. Розвиток теорії управління економічною безпекою підприємств та її окремими складовими елементами відбувається зусиллями багатьох вчених, серед яких слід зазначити праці О.І. Амоші, І.О. Бланка, В.М. Геєця, С.О. Груніна, С.Б. Довбні, Г.Б. Клейнер, Г.В. Козаченко, В.Я. Нусінова, Є.А. Олейникова, С.Ф. Покропивного, А.Г. Темченко, А.М. Турило, Ю.В. Петленко. Проте, недостатньо вивченими залишаються питання економічної безпеки гірничо-збагачувальних комбінатів, що враховували б галузеву специфіку технологій